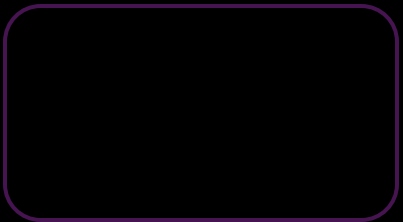

4 PERUSASIAA JA 4 POINTTIA JULKISEN SEKTORIN TUOTTAVUUDESTA

HEIKKI PURSIAINEN 9.12.2025

MINUSTA

- Toipuva ekonomisti, väitellyt ekonometriasta
- Tutkijanhommistista lähtemisen jälkeen kirjava ura tiedolla vaikuttamisen parissa: ajatuspajassa, journalistina / mediayrittäjänä, konsulttina
- Kirjailija, kolumnisti ja eräänlainen someinfluensseri
- B-listan mediapersoona
- Nyt Helsingin kaupungilla tutkimusjohtajana (tänään esittämäni näkemykset omiani)

NELJÄ PERUSASIAA

PERUSASIA 1: MITÄ TUOTTAVUUS ON?

- Karkeasti **tuottavuus** on tuotosten arvo jaettuna käytetyillä **panoksilla**
 - **Tuotokset** ovat niitä asioita joita tuotetaan: aaltopeltiä, terveystalveluita, tukanleikkuita
 - **Panokset** ovat niitä asioita, joita tuotosten tuottamiseen tarvitaan – työtä, koneita ja laitteita jne.
- Jakajana on joskus kokoelma erilaisia panoksia, joskus pelkkä **työ**
 - Riippuu käytetystä tuottavuuskäsitteestä
- Tämän esityksen kannalta asialla ei ole juuri merkitystä, joten puhun **työn tuottavuudesta** yksinkertaisuuden vuoksi

$$\text{työn tuottavuus} = \frac{\text{tuotoksen arvo}}{\text{työn määrä}}$$

PERUSASIA 2: JULKISEN SEKTORIN TUOTTAVUUS ON VAIKEA JUTTU

- **Yrityksen tuottavuus** on suoraviivainen asia
 - Jos yritys myy 100 000 eurolla aaltopeltiä sen tuotosten arvo on 100 000 euroa
 - Työn tuottavuus on tämä jaettuna työtuntien määrällä

työn tuottavuus = $\frac{\text{tuotoksen arvo}}{\text{työn määrä}}$

???

- Keskeistä: **markkinahintojen** olemassaolo
 - Hinta x tuotosten määrä = tuotoksen arvon
- Mutta mikä on **peruskoulutuksen** arvo?
 - Määrittämiseen ei voida käyttää hintoja, koska niitä ei ole!
- Asiat menevät vielä vaikeammiksi kun puhutaan vaikka **lainvalmistelun, kaavoituksen** tai **maanpuolustuksen** arvosta

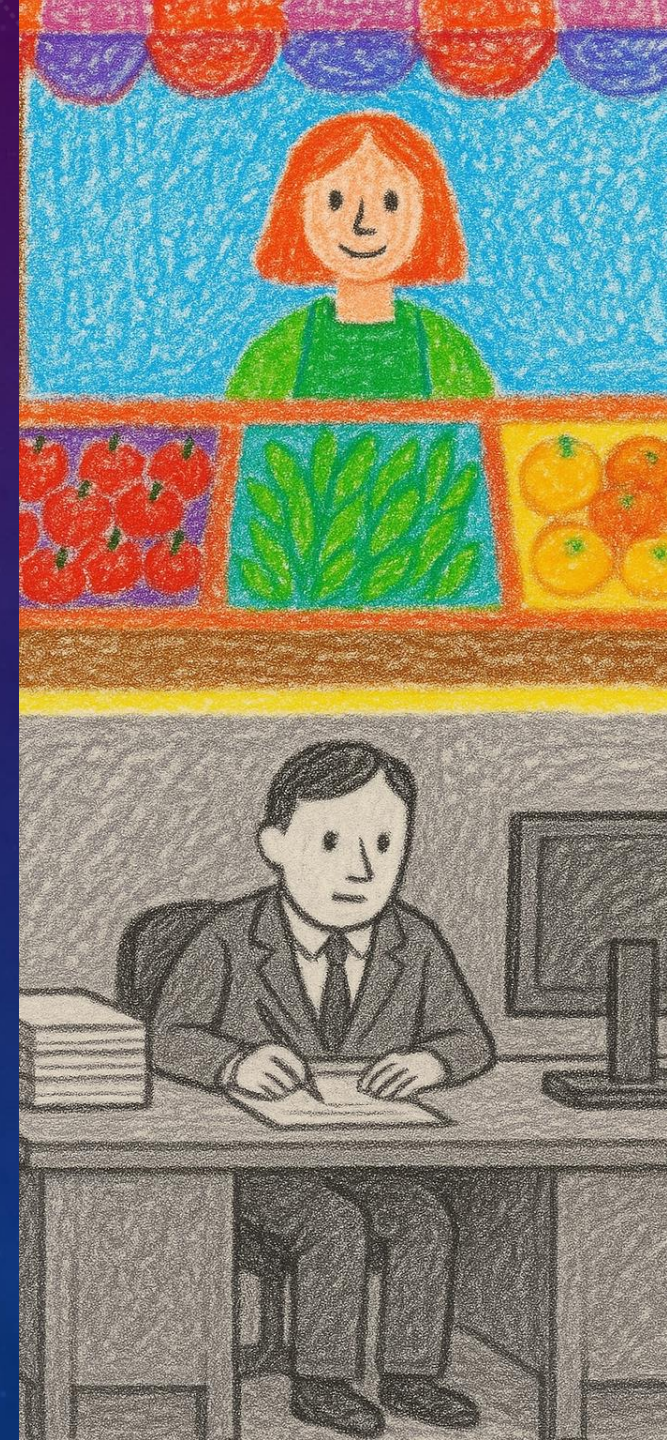
PERUSASIA 3: KAIKKI LASKETAAN

- Markkinoita ei siis ole – eikä hintoja
 - Julkisen sektorin tuotosten arvoa joudutaan arvioimaan jotenkin muuten
 - Tilastoja laadittaessa käytetään usein kustannuksia hintojen sijasta
 - Tästä seuraa erilaisia tulkinta- ja muita ongelmia
- Jos tuotoksen arvoa halutaan oikein tosissaan mitata tarvitaan **kustannus-hyötyanalyysi**
 - Kuinka paljon ihmiset olisivat olleet valmiita maksamaan terveyspalvelusta, sillasta, turvallisista kaduista jne.
 - Ei ole helppoa, mutta mahdollista
- HUOM! Keskeinen ero verrattuna yrityksen kirjanpitoon
 - Yritys on kiinnostunut vain **omista voitoistaan**
 - Valtio on kiinnostunut **kaikkien hyvinvoinnista**

PERUSASIA 4: ASIAT EIVÄT OLE VAIKEITA SATTUMALTA

- Jos toiminnan tuotos on helppo mitata, ei yleensä ole mitään syytä antaa sitä julkisen sektorin tuotettavaksi!
 - Tuotanto voidaan jättää markkinoiden tehtäväksi!
- Julkisen sektorin asiat ovat **vaikeita mitata, koska vaikeasti mitattavat asiat on annettu julkisen sektorin tuotettavaksi**

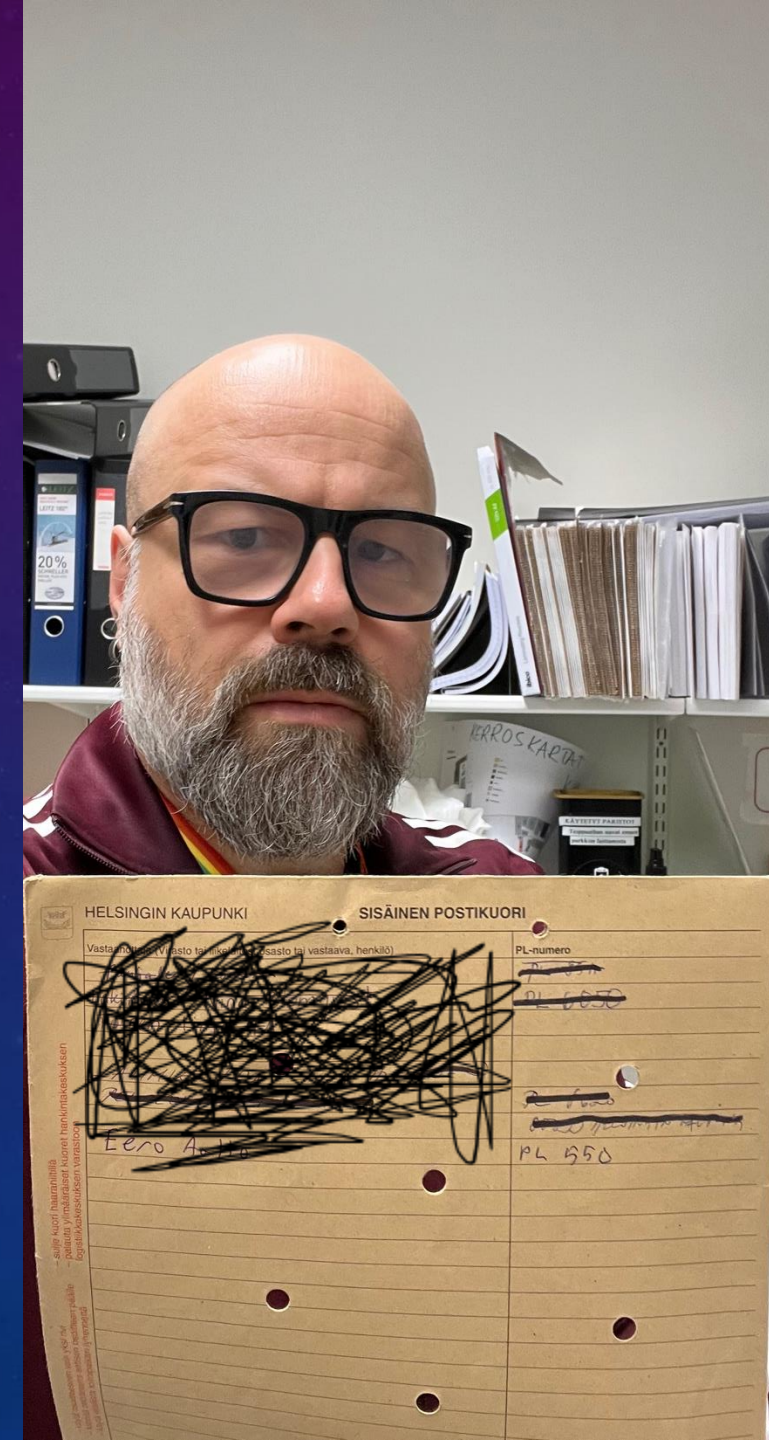
→ Julkinen sektori on aidosti erilainen ja tekee erilaisia asioita kuin yksityinen sektori

NELJÄ POINTTIA

POINTTI 1: KANNATTAA TEHOSTAA

- Onko julkisella sektorilla tehottomuutta?
 - Totta kai! Kuva liittyy
- Jokainen julkisella sektorilla työskennellyt tietää byrokraattiset helmasynnit
- Vanhentuneet järjestelmät, hankkeet, itseään työllistävät organisaatiot, hierarkiat jne.
 - Nämä ovat seurausta julkisen toiminnan erityislaadusta
 - (Toki osa vaivaa myös yksityisiä korporeatioita)
- Kun julkisia varoja käytetään, aina pitää pyrkiä niiden tehokkaaseen käyttöön
- Nuuka tehottomuuden metsästys on sekä poliitikkojen että valveutuneiden kansalaisten velvollisuus!

POINTTI 2: KIKKAPUSSIA EI OLE

- **MUTTA** julkinen sektori on oikeasti erilainen – monien poliitikkojen rakastamat ihmelääkkeet eivät toimi
 - "Kulttuurin muuttaminen, kannustinjärjestelmät, johtamisopit, byrokratian vähentäminen, hallinnon keventäminen"
- Ne eivät ota huomioon julkisen sektorin erityislaatua
 - Se pakottaa esimerkiksi motivoimaan ja valvomaan ihmisiä eri tavalla kuin yksityisellä puolella
 - Byrokratia, virkahenkilöetiikka jne.
 - Julkisella sektorilla on paljon työntekijöitä, jotka ahertavat suhteellisen pienellä palkalla koska ajattelevat työn olevan merkityksellistä
- Tehostaa siis pitää, mutta tämä on enemmän **normaalia johtamista ja arkityötä**
 - miljardien ja miljardien tehostaminen on haihattelua

POINTTI 3: SÄÄSTÄMINEN TARKOITTA USEIMMITEN ETTÄ TEHDÄÄN VÄHEMMÄN

- Kikkapussia ei siis ole
 - Säästäminen tarkoittaa, että pitää tehdä vähemmän asioita
 - Merkittävä säästäminen tarkoittaa, että pitää tehdä merkittävästi vähemmän asioita
- Säästäminen edellyttää **asioiden panemista tärkeysjärjestykseen**
 - “tehostaminen”, “hallinnon keventäminen”, “enemmän vähemmällä” eivät riitä
- **Säästäminen on luopumista**

POINTTI 4: JOSKUS JULKISELLA SEKTORILLA TEHDÄÄN ISOJA JUTTUJA PIENELLÄ PORUKALLA

- Palvelutuotannon lisäksi julkinen sektori tekee paljon asioita, joissa aika pienellä porukalla (panoksilla) tehdään isoja asioita
- Sattumanvaraisia esimerkkejä:
 - Lainvalmistelu
 - Kaavoitus
 - Sääntelyn toimeenpano
 - Koulutuksen suunnittelu, opetussuunnitelman laatiminen jne.
 - Investointien suunnittelu
- Kannattaa miettiä, kiinnittääkö näissä hommissa katseen panoksiin vai tuotoksiin
 - Muutaman henkilötyövuoden säästö on mikroskooppinen verrattuna paremman sääntelyn ja valmistelun hyötyihin!
 - Tämäkin vinkki syytä pitää mielessä, kun säästökuuria ¹² pannaan toimeen

YHTEENVETOA

- Tuottavuus on tärkeä asia
- Mutta ei ole mitään kikkapussia, jolla voitaisiin nostaa huimasti julkisen sektorin työn tuottavuutta
 - Julkinen sektori on aidosti erilainen kuin yksityinen
- Säästäminen tarkoittaa siksi ihan oikeaa säästämistä:
 - On tehtävä vähemmän asioita ja pantava ne tärkeysjärjestykseen
- Joskus julkisen sektorilla työpanos on suhteellisen pieni toiminnan vaikutuksiin nähden
 - paljonko taloja rakennetaan, menevätkö TKI-rahast oikeaan paikkaan, mitä ja miten koululaisille opetetaan, miten lakeja valmistellaan

KIITOS

A black and white photograph of a vast, empty classroom. Rows of students, both men and women, are seated at individual desks, all focused on writing in papers or books. The perspective is from the front of the room, looking down the aisles, which emphasizes the scale and uniformity of the scene. The lighting is even, and the overall atmosphere is one of quiet concentration and institutional order.